

УКООПСПІЛКА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ІНСТИТУТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

Хмельницького кооперативного

Торговельно-економічного інституту

29 05 2018 протокол № 7
Голова вченої ради *[підпис]* М.М. Коваль

Введено в дію наказом ректора
від 29 05 2018 р. № 884-0

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО ІНСТИТУТУ
(із змінами та доповненнями)

1. Загальні положення

1.1. Підготовка кваліфікованих фахівців з вищою освітою, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи студентів, посилення значення роботи професорсько-викладацького складу, керівництва ВНЗ, факультетів і кафедр щодо розвитку навичок самостійної роботи студентів, стимулювання професійного зростання студентів, виховання їхньої творчої активності.

1.2. Самостійна робота студента є невід'ємною складовою освітнього процесу у вищому навчальному закладі, в процесі якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом засвоєння ним навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

1.3. Навчальний час, відведений для СРС, регламентується нормативними документами МОНУ, навчальним (робочим навчальним) планом і знаходиться в межах від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни. Співвідношення обсягів СРС та аудиторних занять визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми, а також питомої ваги у навчальному процесі практичних, семінарських і лабораторних занять.

1.4. Метою СРС є системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів самостійності у здобутті і поглибленні знань як риси характеру, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці.

1.5. Основними завданнями СРС є послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні європейських і світових стандартів.

1.6. Метою цього положення є визначення вимог та умов, необхідних для організації самостійної навчальної і наукової роботи студентів.

1.7. Положення орієнтоване на вирішення таких завдань:

- створення умов для реалізації єдиного підходу професорсько-викладацького складу до організації СРС з метою закріплення та поглиблення їх знань, професійних умінь та навичок;

- сприяння формуванню у студентів практичних навичок СРС з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу, виконання індивідуальних

завдань з навчальних дисциплін (курсіві проекти (роботи), розрахунково-графічні роботи, реферати тощо);

– сприяння розвитку у студентів мотивації до навчання й поглибленню професійних наукових і практичних інтересів студентів;

– сприяння формуванню професійних якостей, розвитку знань, умінь та навичок майбутніх фахівців;

– сприяння формуванню у студентів культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку та набутті знань, створенні умов для гармонійного розвитку особистості студента.

2. Форми, види і зміст самостійної роботи студентів

2.1. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватись у бібліотеці університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

2.2. Існують різні форми організації СРС:

– робота студента, яка виконується самостійно у вільний від занять, зручний для нього час, як правило, поза аудиторією, однак інколи, з урахуванням специфіки дисципліни – в лабораторії або майстерні;

– індивідуальна робота студента – це аудиторна самостійна робота за індивідуальними завданнями під керівництвом викладача, під час виконання якої студент може отримати методичну допомогу у вигляді консультацій щодо виконання цієї роботи, при цьому консультації носять індивідуальний характер. Вона може включати вивчення окремих розділів навчальної дисципліни, аудиторне проектування, роботу з використанням комп'ютерної техніки тощо і враховувати специфічні вимоги конкретної дисципліни; індивідуальні навчальні завдання з окремих дисциплін, що передбачають позааудиторну СРС навчального, навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру. Вони передбачають створення умов для як найповнішої реалізації творчих можливостей студентів і мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання видаються студентам у терміни, передбачені робочим планом дисципліни, і виконуються кожним студентом самостійно при консультуванні викладачем. У випадках, коли завдання мають комплексний характер, до їх виконання залучаються декілька студентів, в тому числі інших спеціальностей чи факультетів;

2.3. Найпоширенішими видами індивідуальних навчальних завдань є:

- конспект з теми за заданим або власно розробленим студентом планом;
- реферат з теми або вузької проблеми;
- виконання розрахункових або практичних (наприклад ситуаційних) задач різного рівня з теми;
  - розробка теоретичних або прикладних функціональних (діючих) моделей, явищ, процесів, конструкцій тощо;
- комплексний опис будови, властивостей, функцій, явищ, об'єктів, конструкцій тощо;
- анотація прочитаної додаткової літератури з дисципліни, бібліографічний опис тощо;
- реферування іноземних текстів за фаховими темами;
- розробка навчальних та діагностичних тестових завдань тощо.

2.4. Зміст СРС з конкретної навчальної дисципліни визначається її робочою програмою та методичними рекомендаціями і може складатися з таких видів роботи:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних тощо);
- виконання практичних завдань протягом семестру;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно із навчально-тематичним планом;
- переклад іноземних текстів встановлених обсягів;
- виконання контрольних робіт студентами заочної і дистанційної форм навчання;
- підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки, курсового проектування, творчих робіт тощо;
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до курсових, модульних і комплексних контрольних робіт та підсумкової державної атестації (державних іспитів, виконання випускної кваліфікаційної роботи бакалавра чи магістра/спеціаліста);
- робота у студентських наукових гуртках, семінарах;
- участь у роботі факультативів, наукових і науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад тощо;
- участь у науковій та науково-методичній роботі кафедр, факультетів, наукових підрозділів університету;
- інші види діяльності, що ініціюються інститутом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

2.5. Одним із видів проведення індивідуальної та самостійної роботи зі студентами є використання сучасних технологій навчання, що запроваджуються в інституті. Це модульне динамічне об'єктно - орієнтоване середовище для навчання Moodle, яке створюється викладачами на допомогу студентам і базується на використанні сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів навчання.

2.6. Самостійна робота, яка не передбачена освітньою програмою (навчальним планом і навчально-методичними матеріалами), але сприяє повнішому розкриттю і конкретизації її змісту, може здійснюватися з ініціативи студента з метою реалізації його власних навчальних і наукових інтересів.

3. Вимоги до забезпечення самостійної роботи студента

3.1. Умови для самостійної роботи студентів створюються інститутом і його підрозділами, відповідальними за конкретні напрямки навчальної діяльності.

Матеріально-технічне й інформаційно-технічне забезпечення СРС включає:

- бібліотеку із читальними залами, укомплектованими відповідно до чинних норм;
- комп'ютерні класи з можливістю роботи в мережі Інтернет;
- аудиторії, робочі кімнати в гуртожитках для самопідготовки;
- місця проходження практики (бази практики) відповідно до укладених договорів;
- навчальну і навчально-методичну літературу, розроблену з урахуванням збільшення частки СРС, у загальному обсязі дисципліни та інші матеріали.

3.2. Для забезпечення належних умов для СРС на складному лабораторному обладнанні, у комп'ютерних класах, інших навчальних об'єктах підвищеної складності і небезпеки ця робота може здійснюватися за попередньо складеним графіком під керівництвом викладачів кафедри або лаборантів із наданням необхідних консультацій і методичної допомоги.

3.3. Базові підрозділи інституту (кафедри, лабораторії, дослідницькі центри тощо) створюють необхідні умови для участі студентів у науково-дослідній роботі.

3.4. Відповідальність за створення умов для проведення СРС покладається на завідувачів кафедрами інституту. Облік СРС здійснюють викладачі у журналах обліку успішності.

3.5. Самостійна навчальна і науково-дослідна робота виконується студентами під керівництвом викладача, який, як правило, здійснює аудиторну роботу в академічній групі.

3.6. Самостійна робота студента повинна:

– бути виконаною особисто студентом або групою студентів (у разі комплексного курсового чи дипломного проектування), де кожен її член самостійно виконує свою частку колективної роботи;

– являти собою закінчену розробку (чи її етап), де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів;

– демонструвати достатню компетентність автора (авторів) у розкритті питань, що досліджуються;

– мати навчальну, наукову й (або) практичну спрямованість і значимість, містити певні елементи новизни (при виконанні науково-дослідної роботи).

3.7. Письмова СРС оформляється відповідно до вимог, розроблених кафедрою, та інших нормативних документів, що стосуються виконання та оформлення наукових, навчально-методичних та інших робіт.

3.8. Відповідальність за якість самостійної роботи безпосередньо несе студент.

4. Організація самостійної роботи студента

4.1. Самостійна робота студента в сучасній дидактиці тісно пов'язана з організуючою роллю викладача, тому її організацією займається безпосередньо кафедра. Перелік завдань для СРС (обов'язкових для виконання та за вибором студента), форми її організації та звітності, терміни виконання кожного виду роботи визначаються робочою програмою навчальної дисципліни (розділи "Самостійна та індивідуальна робота студентів"). Випробуваною формою організації СРС є складання графіка усіх видів навчальних робіт, в якому зазначаються терміни усіх заходів, обсяг часу, відведеного на самостійну роботу, тематика занять, література з конкретизацією тем і сторінок.

4.2. Співвідношення аудиторної і самостійної роботи студентів з вивчення навчальних дисциплін щорічно встановлюється навчальним управлінням інституту за узгодженням з відповідними кафедрами та деканатами і з урахуванням її значення для професійної підготовки фахівця, рівня складності дисципліни, наявності, доступності та якості навчальних і науково-методичних видань.

4.3. Викладач у ході занять особливу увагу звертає на формування у студентів раціональних умінь і навичок розумової праці (вміння працювати з

навчальною/науковою літературою, розподіляти матеріал на змістові частини, складати план і запитання до прочитаного, виділяти головну думку, самостійно робити висновки з прочитаного і доводити їх), тобто пропонує такі завдання, які потребують самостійності, найповнішого виявлення знань і навичок, набутих студентами, і, окрім того, розумового напруження.

4.4. Організація самостійної роботи студента містить у собі розробку необхідної документації, що регламентує і забезпечує самостійну діяльність студентів (див. п. 6).

4.5. При складанні плану СРС, визначенні її змісту й обсягу, кафедра повинна враховувати збалансованість СРС з іншими видами навчальної роботи, щоб не перевищувати загальне (54 академічних години) тижневе навантаження студента, тобто йому необхідно задавати домашні завдання з урахуванням обґрунтованих норм часу на ті чи інші види робіт. Наявність і цілеспрямоване дотримання погоджених норм часу на СРС дисциплінує і організує студента. (Таблиця - 1)

4.6. СРС з кожної дисципліни може містити крім обов'язкової складової ще й вибірковою. Обов'язкова складова СРС передбачає опанування програмного матеріалу дисципліни. Вибіркова складова передбачає виконання завдань, які студент вибирає з метою підвищення свого професійного рівня, особистого рейтингу. Як правило, до таких завдань відноситься робота науково-дослідницького і творчого характеру. Її результати фіксуються на відповідних сторінках ІНПС та в журналі обліку роботи викладача.

4.7. Студенти, що розпочинають вивчення дисципліни, на перших заняттях мають бути проінформовані викладачем щодо організації самостійної роботи з дисципліни, а саме про перелік і обсяг обов'язкових і вибіркокових завдань, терміни їх виконання і особливості оцінювання, графік проведення консультацій, а також отримати опис дисципліни, методичні вказівки та індивідуальні завдання для СРС тощо.

4.8. Організація і контроль ходу й змісту навчальної самостійної роботи і її результатів здійснюється згідно з графіком контролю СРС кафедри. Середньозважений бал, набраний студентом за виконання завдань з самостійної роботи, додається до суми середньозважених балів, набраних студентом з інших видів навчальної роботи з дисципліни.

4.9. Збільшення частки самостійної роботи і відповідне зниження аудиторного навантаження студента повинно супроводжуватися адекватним збільшенням кількості академічних годин, що відводяться на поточні групові й індивідуальні консультації, індивідуальну роботу зі студентами, контроль

знань студентів (контроль самостійної роботи), розробку науково-методичних і навчальних матеріалів з дисципліни на допомогу студенту.

4.10. З метою підготовки студентів до самостійної навчальної та науково-дослідної роботи, формування первинних навичок самостійної роботи в дисципліні “Вступ до фаху” (“Університетська освіта”) в одній із тем слід розглянути питання про “Організацію самостійної роботи студентів” (перший навчальний семестр).

5. Керівництво самостійною роботою студентів

5.1. Керівництво СРС – індивідуально-консультативна робота – це форма організації навчальної роботи викладача зі студентами, яка здійснюється шляхом створення необхідних умов для виявлення і розвитку індивідуальних здібностей студента на основі особистісно-діяльнісного підходу. Вона проводиться з метою посилення мотивації студентів до пізнавальної діяльності і спрямування її в необхідному напрямку.

5.2. Навчальний час, відведений для індивідуально-консультативної роботи викладача зі студентами, визначається нормами часу й обліку навчальної роботи (наказ МОНУ від 07.08.2002 р., № 450) на основі робочого навчального плану.

5.3. Індивідуально-консультативна робота, як правило, проводиться у вигляді консультацій, інколи – індивідуальних занять у формі:

- діалогу з різних навчальних проблем;
- перевірки виконання завдань із СРС;
- виконання індивідуальних завдань (курскових та дипломних проєктів (робіт), розрахункових, творчих робіт тощо);
- евристичної бесіди;
- наукової роботи та ін.

5.4. Консультація – одна з форм організації навчального процесу, що проводиться з метою отримання студентом відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання, пояснення певних теоретичних положень та їх практичного застосування. При цьому виділяють такі види консультацій:

- тематичні – проводяться за певними темами дисципліни або найбільш складними питаннями програмного матеріалу;
- цільові – використовуються перед проведенням модульної контрольної роботи або іншого виду поточного чи підсумкового контролю;
- активні – консультації з використанням активних методів навчання (наприклад, у формі прес-конференції);

– з самостійної роботи – проводяться при підведенні підсумків СРС, у процесі роботи студентів над курсовими та дипломними проектами (роботами) тощо.

5.5. Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами здійснюється відповідно до графіка (додаток А), складеного кафедрою, в якому визначено форми індивідуально-консультативної роботи (індивідуальні заняття, консультації, перевірка виконання та захисту індивідуальних завдань, перевірка контрольних робіт), що винесені на поточний контроль, час і місце проведення консультацій тощо. Графік проведення індивідуально-консультативної роботи з кожної дисципліни доводиться до відома студентів на початку її вивчення і вивіщується на інформаційних стендах кафедри.

5.6. Навчальне навантаження викладача на керівництво курсовими проектами (роботами) згідно із наказом МОНУ від 07.08.2002 р., № 450 включає час на безпосередні консультації, перевірку і проведення захисту (0,25–0,33 год. кожному членові комісії, яка повинна складатися з двох–трьох викладачів, включаючи керівника). Решта часу (за винятком часу, відведеного на захист) розподіляється рівномірно за тижнями семестру на консультації студентів. Графік цих консультацій (день, час, аудиторія), затверджується завідувачем кафедри і доводиться до відома студентів. Відсутність зазначеного графіка консультацій не дає права викладачеві звітувати про виконання цього виду навантаження. Аналогічно встановлюється час на консультації з дипломного проектування та інших видів індивідуальних завдань.

6. Навчально-методичне забезпечення СРС

6.1. Навчально-методичні та навчальні матеріали й видання повинні містити в собі рекомендації щодо СРС, враховуючи специфіку кожної навчальної дисципліни.

6.2. Рекомендації із самостійного вивчення або повторення навчального матеріалу повинні містити в собі вказівки щодо терміну, обсягу, якості засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних і наукових видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, вимоги і приклади оформлення самостійної письмової роботи.

6.3. Навчально-методичні видання, що розробляються кафедрами з урахуванням збільшення частки СРС, повинні містити у собі методичні вказівки й рекомендації з самостійної роботи й оформлятися таким чином, щоб ключові моменти тексту (визначення, концепції, ідеї тощо) були виділені. Для формування й удосконалювання навичок СРС з навчальною і

науковою літературою з теоретичних дисциплін кафедрами можуть бути розроблені і запропоновані студентам хрестоматії, доповнені питаннями, що дозволяють з'ясувати рівень розуміння студентом змісту прочитаного тексту.

6.4. Методичні вказівки (крім зазначених) до практичних занять повинні містити:

- приклади розв'язання задач;
- варіанти завдань для самостійної роботи;
- до лабораторних робіт – стислі теоретичні відомості з теми лабораторної роботи (у випадку відсутності в бібліотеці достатньої кількості підручників/посібників);
- методику виконання і обробки отриманих результатів, вимоги до оформлення тощо;
- до семінарських занять – тематику і методику опрацювання теоретичних питань з акцентуванням уваги студента на основних проблемних питаннях, що розглядаються;
- до курсових та дипломних проектів (робіт) – зміст і структуру проекту (роботи), короткий зміст кожного підрозділу, вимоги до оформлення тексту, графічної частини, літератури, приклади оформлення текстової і графічної частини.

6.5. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни в модульному динамічному об'єктно-орієнтованому навчальному середовищі Moodle.

7. Контроль і оцінювання самостійної роботи студента

7.1. Результати СРС оцінюються згідно з чинними шкалами оцінювання – вітчизняною і ЄКТС – викладачем (відповідної дисципліни) або комісією.

7.2. В залежності від особливостей дисципліни, характеру самостійної роботи викладач може встановити такі форми контролю:

- поточний контроль (захист) виконаних лабораторних робіт;
- поточний контроль виконаних практичних завдань, в т. ч. письмові модульні контрольні роботи; – тестовий чи інший контроль тем (модулів), винесених викладачем на самостійне опрацювання студентів;
- поточний контроль засвоєння матеріалу семінарських (практичних) занять на основі відповідей на питання, повідомлень, доповіді, дискусій тощо;
- поточний контроль в системі модульного динамічного об'єктно-орієнтованого навчального середовища;

– усна доповідь та/або письмовий звіт про розв’язання ситуаційних завдань тощо;

– індивідуальний чи колективний проект (робота), передбачений навчальною програмою з дисципліни, що потребує формування практичних навичок і умінь студентів;

– звіт про проходження практики, науково-дослідну роботу (чи її етапи);

– стаття, тези виступу та інші публікації в наукових, навчально-популярних, навчальних виданнях за підсумками самостійної навчальної та науково-дослідної роботи, опубліковані за рішенням кафедри або вченої ради інституту.

7.3. Курсові проекти (роботи), творчі роботи оцінюються комісією, яка складається з двох-трьох викладачів кафедри, включаючи керівника проекту (роботи).

**Орієнтовні витрати часу на виконання завдань
самостійної роботи студентів ***

№ з/п	Основні види завдань	Витрати часу на виконання завдання, год.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1.	Підготовка інформаційного повідомлення: 1.1. виступу 1.2. виступу з презентацією	1 1,5-2
2.	Підготовка реферату	1
3.	Конспектування першоджерела (нормативного документа, фахової наукової публікації, науково-практичної публікації, розділу монографії) з формуванням тез	1
4.	Підготовка есе: 4.1. текстовий варіант 4.2. текст есе і презентація	2 3
5.	Підготовка рецензії (на статтю, навчальний посібник, кейс)	2
6.	Підготовка анотації (до статті, кейса)	2
7.	Складання опорного конспекту	2
8.	Складання глосарію (диференціюється від обсягу – до питання, теми, змістового модуля)	1-1,5
9.	Формування зведеної (узагальнюючої) таблиці за результатами опанування теми	1
10.	Створення графологічних структур (побудова графіків, діаграм)	0,5
11.	Створення тестового завдання та еталона відповіді до нього (на одне питання)	0,3
12.	Створення і розв'язання ситуаційного завдання	2
13.	Створення рисунка (схеми, ілюстрації)	1
14.	Створення кросворду за темою (диференціюється за обсягом і складністю)	1-2
15.	Створення опитувальників: анкет, бланків інтерв'ю тощо (диференціюється в залежності від складності та обсягу)	1-2
16.	Розв'язання міні-кейсів, навчальних кейсів	1,5-2
17.	Створення міні-кейсів за результатами проходження практик-стажувань: текст текст та первинні документи	1,5 3
18.	Створення інфограм (диференційовано, з урахуванням рівня складності)	1,5-3

19.	Заповнення аналітичних таблиць	1
20.	Побудова діаграм, таблиць, структурно-логічних схем (диференційовано, з урахуванням рівня складності)	1-2

* Розроблено методичним об'єднанням науково-педагогічних і педагогічних працівників ХКТЕІ, затверджено рішенням Вченої ради ХКТЕІ від 11.04.2016 р., протокол № 7.